

gesproken door Opperrabbijn B. S. Berenstein van 's-Gravenhage, die het interimaat had waargenomen.

Hoe heeft de groep „modernen” op de benoeming van deze orthodoxe Opperrabbijn gereageerd?

In de kerkeradsverslagen is na deze benoeming niets meer te vinden van deze oppositie. Behoort de nieuwbenoemde Opperrabbijn dan misschien tot de reform? Dit is zeker niet het geval. Wat hij wel wil, is meer decorum, meer waardigheid van de dienst in de synagoge. In een brief van 3 februari 1850 aan de kerkeraad zegt hij het duidelijk: „de veredelde dienst in de synagoge, met rust, plechtigheid, stilte en waardigheid, begeleid door een predicatie – zonder in blinde nabootsing te vervallen – mogen we niet van ons wijzen, maar wij moeten haar aan het vuur van het Jodendom reinigen en louteren”.

Welnu, meer verlangden de modernen ook niet. In hun persoonlijk leven trokken ze zich van de opvattingen van de Opperrabbijn toch niets aan. Maar waar het Jodendom naar buiten trad, waar het door de niet-Joden beoordeeld kon worden, daar mocht het bij dezen geen aanstoot verwekken en dat was de dienst in de synagoge. Nu deze „veredeld” werd, was de moderne geest bevredigd.

In de vergadering van de kerkeraad van 9 november 1851 geeft de Opperrabbijn een overzicht van zijn standpunt: alle instellingen, door geheel Israël aangenomen, moeten worden gehandhaafd. Daartoe behoort het gebruik van het Hebreeuws als gebedstaal. Wat betreft de „pijoetiem”, de dichterlijke stukken van latere tijd, daarover heersen bij de rabbijnen verschillende opvattingen. De Opperrabbijn wil de goede pijoetiem behouden, speciaal op de hoogtijden, daar de menigte kerkbezoekers aan haar gehecht is. Hij heeft geen bezwaar andere te laten vervallen. Wel wil hij afschaffen gebedsformulieren van mystieke en kabbalistische aard, gebeden ook waarin engelen aanbeden worden en tenslotte die, die wraak ademen. Onmiddellijke afschaffing van de „kerkpolitie” verlangt hij en tevens stelt hij enige maatregelen voor om storing van het decorum te voorkomen.

Verder gaat zijn „reform” niet. Trouwens, dat Jakob Ettlinger, een van de scherpste bestrijders van de reform in Duitsland, hem als schoonzoon accepteerde, spreekt duidelijke taal. Ook was Isaacssohn één van de drie Opperrabbijnen, die in 1852 een onder-